

# SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) L(44)

Štev. (Nº) 33

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

29 de agosto - 29. avgusta 1991

## Konec komunizma v Rusiji V Sloveniji še sprenevedanje?

Če je bil poraz komunizma v Sloveniji sicer hiter, a nekako omiljen, je zlom iste ideologije in sistema v Sovjetski zvezi pretresljiv in bliskovit.

Dokler smo primerjali dogodke v Republiki Sloveniji z Vzhodno Nemčijo, Poljsko, Madžarsko, celo s Češkoslovaško, smo videli, da zapušča Slovenija komunistični sistem po svoji poti in da je na njej če že ne temeljita, vsaj uspešna.

Danes, ko plapolajo narodne zastave po Rusiji in Ukrajini, po Litvi, Latviji in Estoniji, danes, ko demokrati podirajo spomenike komunističnih krvnikov celo v Moskvi, ko je razpuščen centralni komite sovjetske partije, ko so zaprte v Sovjetiji partijske pisarne in arhivi, da jih bodo pregledali do včeraj preganjani ruski demokrati, pa se zdi, da Slovenija zaostaja za časom.

Bela-modra-rdeča zastava, podobna tisti, ki je pred 60 dnevi zaplapolala v Ljubljani, je čez noč pometla z rdečimi simboli po vsej Rusiji. Slovenci pa v demokraciji še naprej vdano gledajo spomenike, ceste in trge, ki so posvečeni mislecem in očetom totalitarizma, kot da se ne bi zavedali, kje iskati vzrok preteklih nesreč ter sedanje moralne in gospodarske krize.

V Rusiji preiskujejo zločine KGB, pri nas o množičnih pokolih govore, a preiskujejo jih nihče. Preimenovanim komunistom se zdi pomembnejše zahtevati odstavitve tožilca dr. Drobniča, ker je eden od redkih preživelih domobrancev, kakor razjasniti odgovornost za množični poboj njegovih nekdanjih soborcev. Cel zakon o državljanstvu, ki naj bi pomenil pričetek nove dobe, je bil tako izrabljen, da govori o nasprotnikih komunizma kakor o kolaboracionistih z okupatorjem, o pričetku komunističnega totalitarizma pa kot o „osvoboditvi“. V Rusiji in ob Baltiku gledajo na nasprotnike komunizma kot na junake, pri nas pa je kleveta še vedno poluradno sprejeta „resnica“.

Sprava je potrebna, a vsi vemo, da je

## Iz Slovenije

### Že priznavajo Republiko Slovenijo!

Litva je prva država, ki je priznala Slovenijo in Hrvaško. Za njo jo je priznala tudi Georgija.

Te dni je Argentina priznala baltiške države Litvo, Letonsko in Estonsko. Upamo, da bo tudi med prvimi, ki bo priznala Slovenijo!

### Vrnitev slovenskih vojakov

Do 21. avgusta so prišli nazaj v Slovenijo skoraj vsi vojaki, ki so služili rok v Jugoslaviji. V JLA jih je še 37, od katerih jih je 8 ostalo po lastni prošnji, 2 hočeta končati tečaj za oficirje, 1 je zaprt, 1 mora dopolniti dobo služenja, 3 so sinovi aktivnih oficirjev in 3 družine so se izselile iz Slovenije. Za ostale še ni podatkov.

sprava s tiranom slabost. Bivši nosilci tiranije lahko pokažejo svojo voljo do novega začetka in resnične sprave le tako, da priznajo zmotno in laži, ki so jih širili, ter krivice, ki so jih prizadevali skozi desetletja. Nihče jim ne želi povračevati enakega z enakim, a čas je, da se sprenevedanje konča tudi v Sloveniji.

Slovenci imamo svojo državo. Vsi moramo biti združeni okrog tega političnega ideala, vendar se moramo zavedati, da bo slovenska država postala lahko res kraj napredka in rasti, miru in blaginje le takrat, kadar bodo njeni politiki in državljani dovolj pogumni, da bodo vzroke in posledice komunističnega totalitarizma imenovali s pravim imenom. Svojo doslednost bodo mogli pokazati med drugim tudi s hitro in temeljito odpravo spomenikov, slavospevov in simbolov, ki pomenijo zavajanje v krivo presojo zgodovino, v povečevanje zmote in v malikovanje zločina.

Marko Kremžar

## Ponudi sol domače mi solnice

S tem kratkim verzom je pesnik izpovedal predanost Bogu in svojo tesno navezanost na dom. Danes se spominjamo 70-letnice rojstva Franceta Balantiča, v domovini dolgo zamolčanega pesnika, z absolutnim molkom prekritega mučenca — a 40 let navzočega v Našem domu, v naši šoli.

Ko smo bežali iz domovine, nam je v svojih pesmih poklonil in dal na pot sol — slovensko besedo, da bi to hranili zdravo, čisto, da bi se nam na poti na tuje ne zgubila, ne pokvarila. Sol iz domače solnice — slovenska beseda iz slovenskega domovja! — Skrbno smo hranili ta dar, ga varovali in ga z ljubeznijo predajali mlademu rodu že 40 let. A da se je sol domače besede ohranjala, se krepila in rasla v otrocih, je v prvi vrsti zasluga vas staršev, danes že starih staršev; saj ste z eno roko gradili svoje lastne domove in v njih gojili slovensko govornico, z drugo pa postavljali ognjišča, kjer so se zbirali vaši otroci k učenju in utrjevanju materinega jezika. V teh slovenskih ognjiščih, tudi v tem Našem domu otroci vsrkavajo slovensko besedo, si širijo in poglobljajo znanje jezika svojega rodu — brez katerega si ne predstavljamo pravega slovenskega duha — se vzgajajo v koristne člane človeške družbe in tudi v zveste potomce domovine svojih prednikov. V slovenski šoli otroci prejemaajo teden za tednom, mesec za mesecem, leto za letom — že 40 let — domačo sol, slovensko besedo iz slovenskih knjig, iz slovenskega poduka, darovano iz gorečnosti za slovenstvo.

Ko se spominjamo Balantičeve 70-letnice rojstva, se nehote vprašamo, kaj vse bi on še lahko ustvaril, če ne bi tako zgodaj umrl. Prav tako se ob naši 40-letnici vprašamo, če smo vse storili, kar je bilo v naših močeh, če smo dovolj pogosto segli v tisto solnico, ki nam jo je pesnik za-

## Razkol v Slovenski demokratični zvezi

Slovenska demokratična zveza (SDZ), eden od glavnih stebrov „slovenske pomladi“, je več kot očitno globoko razcepljena, veliko verjetnosti pa je, da bo na njenem oktobrskem kongresu prišlo do dokončnega razcepa med članstvom.

V soboto, 24. avgusta, se je namreč sestel svet SDZ, na njem pa se je vročina najbolj dvignila ob razpravi o zakonu o privatizaciji ter „ aferi Drobnič“. Tako je poslanec Andrej Šter predlagal, naj na dnevni red sestanka uvrstijo tudi nekaj aktualnih zadev, ki so neposredno povezane tudi z življenjem stranke. Ena med njimi je odstop Bojana Finka s položaja glavnega tajnika stranke, tu so potem še neodzivanje SDZ na predloge o odpoklicu javnega tožilca Antona Drobniča, predlog o rekonstrukciji vlade, ki je na-stal mimo strank ipd.

Ob vseh teh stvareh se je pokazalo, da v stranki obstajata dva tabora, ki imata

različni stališči. Poslanec Anton Tomažič je v razpravi predlagal, naj svet SDZ obsodi metodo zbiranja podpisov za odpoklic javnega tožilca in se distancira od podpisa predsednika SDZ dr. Dimitrija Rupla in Toneta Peršaka na tej peticiji. Po dvehurni razpravi so sprejeli sklep, da obsojajo metodo zbiranja podpisov, niso pa se distancirali od dr. Rupla. Če bi se to zgodilo, potem bi dr. Rupel več kot očitno doživel nezaupnico s strani stranke. Dr. Rupel je sicer med to razpravo, ko je Tone Frantar podvomil v pokončnost svojega predsednika, sejo demonstrativno zapustil.

Med razpravljalci o tej temi je dr. Rajko Pirnat menil, da je javnost s podpisom Rupla in Peršaka dobila vtis, da SDZ razbija Demos, dr. Rupel pa je pojasnil, da je peticijo podpisal, ker je menil, da pisanje Drobniča v časopis Nove slevenske zaveze pomeni zaostreno politično tezo, zato je na neki način neprimeren za tako pomembno sodno funkcijo. Zagovarjal je tezo, da ima tudi privatno pravico do podpisovanja. V tej točki so ga podprli Igor Bavčar, Rudi Šeligo in Spomenka Hribar, Ivo Urbančič pa je nasprotno menil, da kdor se začne ukvarjati s politiko, se ne more več sklicevati na privatnost. V svoji razpravi je nadaljeval, da je podpisovanje peticije smešno in neokusno, toda neokusno je po njegovem mnenju tudi ravnanje Drobniča, ki bi se moral zavedati svojega položaja.

Glavna tema seje svéta sta bila sicer predloga zakonov o denacionalizaciji in privatizaciji ter priprava na bližnji kongres stranke. Največ pripomb je bilo na predlog zakona o pravitizaciji, saj je na primer Igor Omerza, predsednik gospodarske komisije, kot eden uvodničarjev v celoti zavrnil Sachs-Umekov koncept privatizacije, ker je to po njegovem mnenju „zmazek kvazi predlog zakona, s katerim ni mogoče doseči gospodarske učinkovitosti“. Drugačnega mnenja je bil drugi uvodničar dr. Rajko Pirnat, ki je opozoril, da ekonomski vidik in druge podrobnosti v zvezi s predlogom tega zakona niso tako pomembni. Eden njegovih prvih ciljev je političen, naperjen pa je v odpravljanje komunističnega razmerja moči, ki je po demokratični pluralizaciji družbe ostalo še dodobra zakoreninjeno v slovenskem gospodarstvu. To stališče so nekateri člani sveta ostro napadli. Dr. Dimitrij Rupel je predlagal srednjo varianto. Dejal je, naj bi predlog zakona vrnili v fazo osnutka, ga strokovno izpopolnili, v tem času pa bi stranka organizirala na to temo javne tribune oziroma okrogle mize.

Z glasovanjem je svet z večino glasov predlog zakona o privatizaciji na koncu sprejel.

Na predlog Petra Volaska (Mlada iniciativa) je svet v soboto med tremi kandidati za svojega podpredsednika izvolil Andreja Štera.

Angelca Klanšek  
ob 40-letnici Balantičeve šole

Marko Jenšterle  
26. avgusta po telefaksu

## Razstava sester Dolinar v Sloveniji



## IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Med našo skupnostjo v Buenos Airesu sta že zelo poznani sestri Andreja in Marjeta Dolinar, ki sta se s svojim slikami uveljavili tudi v argentinskem okolju. Ko je v Sloveniji zavladala demokracija, sta se odločili, da razstavita svoja umetniška dela tudi v domovini svojih staršev. Na pomoč so jima prihiteli najprej mesto Škofja Loka (predvsem Mojmir Tozon), potem pa še drugi, tako da se je uresničil ta njun namen.

Prva razstava je bila v okviru Svetovnega slvenskega kongresa v Škofji Loki v galeriji muzeja na loškem gradu 25. junija. Odprtje razstave je počastil s svojo navzočnostjo minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular. V svojem nagovoru je naglasil nekako usodno naključje, da je ta „razstava prva v svobodni, neodvisni Sloveniji, odprta le dobro uro po razglasitvi.“

Odprtja se je udeležilo veliko uglednih osebnosti iz političnega in kulturnega življenja tako iz Škofje Loke kot vse Slovenije. Ravnatelj muzeja Andrej Pavlovec je bil mnenja, da otvoritve v tej

galeriji še nikoli ni obiskalo toliko ljudi.

V spremnem listu A. Pavlovec nakuje razvoj obeh umetnic in pohvalno ocenjuje njuno delo. Posebej je treba še omeniti razkošen katalog v več barvah, kjer je prikazanih več slik kakor tudi seznam razstav, vse v slovenščini, španščini, nemščini in angleščini.

Pozneje se je razstava preselila v razstavni salon Rotovž v Mariboru. Tam jo je odprl podpredsednik skupščine občine Boris Sovič. V kulturnem delu je operni pevec Ervin Ogner zapel tri slovenske samospeve. Ravnatelj mariborske Umetnostne galerije Peter Može pa je pohvalil delo obeh rojakinj iz Buenos Airesa, v katerih najde odsev argentinske barvitosti. O razstavi je pisal 26. julija tudi dnevnik Slovenec.

V bližnji bodočnosti je možno, da bo razstava obiskala še druga slovenska mesta in tako tudi drugod vzpostavila stik med rojaki na obeh straneh oceana preko umetniških del nadarjenih slikark Andreje in Marjete Dolinar.

Srečen teden za vlado. Srečen, ker se je mednarodni položaj znova nasmehnil in bil radodaren do argentinskega predsednika. Kot pred meseci v zadevi vojne v Perzijskem zalivu, se je Menem strumno uvrstil za koraki severnoameriške zunanje politike in takoj po udaru v Sovjetski zvezi izjavil, da Argentina ne bo priznala uporniške vlade. To dejstvo, in pa nek tok simpatije, ki očitno obstaja med obema, je nagnil predsednika Busha, da je v razgovoru z Gorbačovom omenil troje „državnikov“, s katerimi da je preučil mednarodni položaj v luči Gorbačovega padca in vstaje: Menem, britanski premier in kanadski Mulroney. Podobnega priznanja doslej ni bil gotovo deležen še noben argentinski predsednik.

### SAMOZAVEST RASTE

Menem je šel še dalje. Celo prehitel je ZDA v priznanju neodvisnih vlad v Latviji, Letonski in Estoniji. Lahko bi se tu vprašali, zakaj ni podvzel enakega koraka v primeru slovenske in hrvaške neodvisnosti. Enostavno: ne dela na lastno roko niti po lastni pameti, marveč po načrtih severnoameriških zunanjih interesov, katerim se popolnoma udaja. To je zunanjepolitična podlaga stabilizacije, ki jo trenutno Argentina uživa, in ki dajejo vladi upanje na srečo pri volitvah, ki so že pred vrati. Da, komaj dobrih deset dni.

In sreča peronizmu še naprej mežika. Kar se dogaja na buenosaireski trgovski borzi, je nekaj neverjetnega. Porast vrednosti delnic posameznih podjetij, ki je v enem mesecu dosegla izreden skok, ima razlog res delno v svetovnih razmerah na tujih tržiščih, a mnogo ima s tem opraviti ugoden trenutek, ki ga prestaja Argentina, in pa zavest, da je vlada namenjena načrt izpeljati, pa naj stane, kar hoče. Vsi vedo tudi, da bo po volitvah gospodarska ekipa izvedla nov pritisk na tukajšnjo ekonomijo, medtem ko se privatizacije vrstijo kar po notah.

Vse to ustvarja videz stabilnosti in možnosti za zanimive finančne dosežke. Zato hite v Buenos Aires kapitali iz raznih delov sveta, tako da je delovanje na buenosaireski borzi, kar se tiče vsote trgovanja, v kratkih mesecih poraslo kar več kot stokrat. Seveda, to samo po sebi ni nobena garancija za razvoj. Ti kapitali, kot prihajajo tudi odhajajo, čim bodo videli, da je konec zaslužka. Zato je bolj zanimiv in bolj vzbujajoč upanje, pojav kapitalov, ki se približajo Argentini in se tu nastanijo v produktivnih projektih. Tako je bilo zadnje čase zaslediti skupine Citikorp Capital Invertors, ki bo spravila v tek celulozno tovarno v Puerto Piray, ali Compaq Computer Corporation, ki je te dni prišla v državo. Tudi argentinska podjetja trenutno na silo prodajajo kos svojih delnic, in tudi največje skušajo prodreti na evropske delniške trge. Med temi so Perez Compac, Molinos Río de la Plata, itd. Na en ali drug način se tuji kapital ozira na Argentino in to daje upanje reaktivacije in stabilnosti.

### VODA NA VOLILNI MLIN

Seveda vsi ti pojavi še sami po sebi niso znak temeljitega zboljšanja. To je komaj začetek. A dovolj je, da ga peronizem do zadnje kaplje izžame v volilni prid. Duhalde, podpredsednik in kandidat za guvernerja province Buenos Aires, je te dni samozavestno izjavil, da bomo čez

tri leta „uvažali delovno moč“. In seveda govoril o argentinskem čudežu. Ker pa smo podobnih izjav že vajeni, to ne pomaga mogo na volilni kampanji.

Bolj zanimivo je, kako je moral minister za gospodarstvo Domingo Cavallo zapustiti trenutno svojo pisarno in posesti v volilni boj. Odkar je zmagal v San Juan peronistični kandidat in se je stranka zavedla, da je nekaj dni pred volitvami Cavallo na lastno roko obiskal provinco in se tam udeležil kampanje, ga sedaj vabijo z vseh koncev in krajev. Če bi se hotel udeležiti vseh predvolilnih shodov, kamor je vroče povabljen, bi morali volitve preložiti za en teden. Da, zvezda na domačem nebu ni Menem, marveč Cavallo in seveda njegov načrt, ki zaenkrat še drži. Bog daj, da dolgo.

A vrnimo se k zadevi brezposelnosti. Zadnje čase, zlasti po prvih tednih novega načrta, je bila izredna. Zadnja poročila pa pravijo, da je industrijsko delovanje v juliju naraslo za 6,6%, kar je pomenilo nekoliko več zaposlenosti. Vprašanje je, kaj bo po volitvah, ko bo vlada znova pritisnila na žepe državljanov.

Kar se gospodarstva tiče, omenimo še, da je Menem te dni izjavil, da bo Argentina sprejeta v plan Brady skrčenja zunanjskega dolga. To so razni predstavniki vlade in gospodarske ekipe že večkrat zatrdili. Novost je ta, da je sedaj zadevo potrdil tudi ameriški ambasador Terence Todman.

### IN USTAVNA SPREMENBA?

Počasi, a ne vemo, če sigurno. Minister za notranje zadeve, José Luis Manzano, pravzaprav šele sestavlja svojo ekipo. Na čelu državnega tajništva za institucionalne zadeve je postavil poslanko liberalne stranke, polemično Adelino de Viola. Ta poteza je naletela na kritike, delno v peronizmu, še bolj pa v samih liberalnih vrstah. Seveda, največ kritik je izrazil Alsogaray, ki smatra, da ima monopol za pogajanja z vlado in za mesta v njej. Znano pa je, da družino Alsogaray in Adelino ločijo stari spori in to imenovanje ne bo pomagalo k pomirjenju duhov. Mnogi smatrajo tudi, da ta dogodek, komaj dva tedna pred volitvami, ne bo pomagal liberalni stranki UCeDé, marveč peronizmu.

Ko bo nova ekipa sestavljena in bodo volitve mimo, se bo celotno notranje ministrstvo posvetilo zadevi ustavne reforme. Kakšen bo uspeh, je v prvi vrsti odvisno od izida volitev. Kar se tega tiče, preživljajo zadnje dni kampanje. Kot smo prej omenili, je vlada skoraj gotova zmage v provinci Buenos Aires, upa pa ne dober izid tudi v provincah, ki jih je doslej smatrala za izgubljene.

A ponovimo znova, da je predsedniku Menemu bolj za to, da dobi sebi naklonjen kongres, kot za to, da peronistični predstavniki zasedajo guvernerske sedeže. V tej smeri tečejo pogajanja z različnimi strankami, da bi predstavniki podprli gospodarske zakone, ki jih še potrebuje vlada. Do volitev bo tekla borba, ki doslej res, čudno, ni bila krvava. Po volitvah se bo sprostil dialog, od katerega bo vsak skušal prejeti čim več ugodnosti. Eno je jasno; vlada potrebuje nekaj zakonov. A namenjena je načrt izpeljati do konca. Tudi brez zakonov. Za to so vedno pri roki predsedniški dekreti. To sicer ni najbolj ustavno. A včasih izredno učinkovito.

## Nesprejemljiva zakonodaja!

Ustavni zakon za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, veljaven od dne 25. junija t. l., člen 18 pravi:

„Republika Slovenija zagotavlja varstvo pravic borcev, vojaških invalidov, članov s stalnim prebivališčem v RS, ter borcev, vojaških invalidov in članov družin padlih borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije v deželi Furlaniji - Juljski Krajini v Republiki Italiji in deželi Koroški v Republiki Avstriji, v obsegu in pod pogoji, ki so jih do uveljavitve tega zakona določali predpisi SFRJ.“

Ni znano, da bi bila kaka država umestila v ustavo take podrobnosti o pokojninah, to je zadeva zakonov in določil. Ustava je pisana za sto in več let in se v njo ne uvrščajo zadeve, ki se tičejo posameznega stanu in ki čez 5 do 10 let ne bodo več aktualne. Člen uzakonuje privilegije stanu, ki je tesno povezan z revolucijo in njenimi „napakami“. Te „napa-

ke“ so zamegljene z narodnoosvobodilnim argumentom. Niti ena od akcij NOB ne prepiča. Pri vsem trpljenju in žrtvah partizanov je NOB ostal v bistvu samo zadeva manifestov, deklaracij, želja in upov. Zanimiv je podatek, da so zamejski koroški in primorski partizani na pokojninski listi prejšnjega režima.

Po 46 letih enoumja in privilegijev bi bil tudi že skrajni čas, da dobe veteranske pravice dosedaj zaničevani, pozabljeni prisilni mobiliziranci in preživela slovenska vojska - domobranci. Paradoks strankarstva in krivice predstavljajo mnogi „narodni heroji“, VOS-ovci, naročeni morilci dr. Marka Natlačena in drugih. Nekateri se svobodno sprehajajo po Ljubljani in uživajo herojske penzije. Prejšnji in današnji režim zaenkrat ne nudi borcev proti komunistični diktaturi drugega kot listo 19, sedaj 7...

dr. Peter Urbanc

## KOROŠKA

BROŠURA O VALENTINU PODGORCU: Mohorjeva družba je obhajala svojo 140-letnico delovanja s tem, da je izdala jubilejni zbornik, ki je posvečen dolgoletnemu predstojniku monsinjorju Valentinu Podgorku. Brošura je izdana v dveh jezikih in nosi naslov „Valentin Podgorc in koroški plebiscit“. Valentin Podgorc je bil soustanovitelj in pobudnik slovenskega koroškega založništva. Pisal je dnevnik, ki je pa znan le v izvlečkih in je velikega pomena za zgodovino Koroške, je pa premalo znan.

FRANCE PREŠEREN V TRETJI IZDAJI: Bibliofilska, dvojezična izdaja Prešernovega „Sonetnega venca“ je v Mohorjevi založbi izšla že v tretji nakladi. Delo je v nemščino prevedel Klaus Detelj Olof, ki trenutno prevaja še druge Prešernove pesnitve.

UMETNOST NA KOROŠKEM: Antikvariat v Celovcu, ki praznuje deset let obstoja, je pripravil zanimivo likovno razstavo, posvečeno likovni umetnosti na

Koroškem. „Umetnost na Koroškem“ je naslov razstave, ki je prikazala likovna dela od Framillerja preko avstrijske moderne pa do danes. V tem antikvariatu so kupili Dalmatinovo Biblijo, dragocen dokument slovenskega jezika in velika redkost.

FRANCE MIKLOŠIČ: V slavnostni dvorani Avstrijske akademije znanosti se je vršila ura 100-letnice smrti Franceta Miklošiča, ki je bil ustanovitelj dunajske šole za slavistično filologijo. O Francetu Miklošiču in njegovi zapuščini v slavistični filologiji je govoril univerzitetni profesor dr. J. Jakopin.

PONAVLJANJE KOT IZPOVED: Nekaj novega in enkratnega na plesnogledališkem področju so bile predstave „Ikarus“ v Šent Primožu. Pred črnimi zavesami z valovitimi belimi črtami in z različnimi simboli, ki se izgubljajo v neznanu, so bili predstavljeni igralci. Prizor se ni odvijal samo med njimi, tudi gledalci so pripomogli k uspehu.

## 40 LET BALANTIČEVE ŠOLE V SAN JUSTU

Slovensko šolstvo je najdragocenejši zaklad, ki ga imamo v Argentini, obenem pa nam rodi najzlahtnejše sadove že dolgo vrsto let. V okolici San Justa se je pričela slovenska osnovna šola pred 40 leti in to je od tedaj dalje požrtvovalno vodila učiteljica Angelca Klanšek. Pozneje je dobila šola zavetje v Našem domu, kjer uspešno deluje še sedaj.

Svojo 40-letnico je šola povezala s 70-letnico Balantičevega rojstva z veličastno proslavo 3. avgusta v Našem domu; te se je udeležilo veliko gostov, predvsem pa sedanji in bivši učenci in učitelji. Goste je pozdravil predsednik doma Stane Mustar, nato pa je voditeljica šole Angelca Klanšek prebrala svoje misli o šolstvu, ki jih objavljamo na prvi strani. O Francetu Balantiču, pesniku in človeku, je govoril njegov mladostni vrstnik dr. Marko Kremžar. Njegov govor bo objavljen v reviji

Duhovno življenje.

Pod naslovom Prst in svetloba so pripravili odrski prikaz učenci Balantičeve šole, sedanji in nekateri bivši, ter mladinski pevski zbor pod vodstvom Andreja Selana. Recitacijski večer je pripravil, izbral Balantičeve pesmi ter režiral Frido Beznik, odlično sceno pa zamislil in izdelal Tone Oblak, pomagala pa sta pri izvedbi Janez Jereb in Pavle Malovrh. Na odru so se vrstili recitacije od najmlajših učencev, okoli 30 jih je bilo, do starejših recitatorjev, ki so bili: Nuška Belič-Drakslerjeva, Cilka Bregar, Nevenka Godec, Pavlinka Zupanc, Štefan Godec, Janez Krajnik, Marko Malovrh, Boštjan Modic, Blaž Miklič, Emil Urbančič in Ivo Urbančič. Podali so v uspehi obliki in v občuteni besedi kakih 30 poezij, med katerimi je zbor zapel nekaj primernih narodnih pesmi.

Posebno odobravana je bila zahvala dolgoletni voditeljici Angelci Klanšek, ki se ji je zahvalila Nežka Lovšin Kržišnikova v imenu staršev in bivših učencev in ji tudi v zahvalo vseh izročila kot skromno oddolžitev za njeno nesebično delo darilo: vožnjo v Slovenijo. Čestital ji je še vodja šolskega odseka pri Zedinjeni Sloveniji France Vitrih; v imenu vseh učiteljev pa ji je izročila darilo Helena Malovrhova.

Po proslavi so bili gostje povabljeni v spodnje prostore Doma na prigrizek, tam so si lahko tudi ogledali razstavo šolskih ročnih del, izdelanih predvsem v počitniškem času pod vodstvom Danice Malovrh. Tam smo lahko videli slike, ročne izdelke, igrače, vezenje, lesne izdelke, prtiče, itd.

Vse to nam priča, da šola še vedno neutrudno deluje in vzgaja naše najmlajše v dobrem slovenskem duhu in



Voditeljica šole Angelca Klanšek

besedi; ter da mladina to sprejema in iz tega s ponosom živi.

TD



Helga Glušič

Delo, Književni listi, 4. julija 1991

(3)

### Slovenski sodobni roman zunaj matične domovine

Navezava na tradicijo

Roman Ljudje pod bičem Karla Mauserja skupaj z Bükvičevim romanom Vojna in revolucija pomeni navezavo na tradicionalni realistični slovenski družbeni roman. Za razliko od Bükvičevega romana je Mauserjev vendarle značilnejši po težnji, da bi zgradil usode junakov v idealni lok intimnega psihološkega in idejnega razvoja s predvideno idealno razrešitvijo zmage dobrega nad zlim, vsaj v zavesti posameznika. Mauserjev roman je obsežna trilogija iz okupacijskih dni v času druge sv. vojne in prvih povojnih let.

Osrednji literarni osebi sta učitelj Viktor Žalar in učiteljica Silva, ki sta v romanu ljubezenski par; njuna zveza v nastajanju je opisana romantično vznemirljivo, z moralno in psihološko značilnostjo v analizi postopnega približevanja in odmikanja. Oba literarna junaka spoznavata prehodni vojni čas: učitelj s strogimi moralnimi merili in premočrtnimi odločitvami, učiteljica pa je v mehkejši, radoživejši varianti pozitivnega značaja prepuščena težjim preskušnjam vojnega in socialnega stanja, kar še intenzivneje osvetljuje dramatičnost njene usode. Trilogija je najprej ljubezenski roman, zgodba o dveh ljudeh, ki se neprestano srečujeta in spet razhajata, podobno kot se je vojni čas v ljubezenski zgodbi izoblikoval v romanu Borisa Pasternaka; ob rdeči niti ljubezenske zgodbe se dogaja vo-

jna, ki je v pripoved z dokumentarnimi dogodki in z usodami, ki zajemajo socialne plasti in mesta v drobnih detajlih.

Roman je v svoji idejni poantiranosti izredno oster in obtožujoč. Tu je Mauser daleč od umirjene domačijske idilike, ki je značilna za njegove druge tekste, predvsem za kmečke povesti, ki se jim je posvečal v prvem ustvarjalnem obdobju, ko je ustvarjal na Koroškem pred svojim odhodom v ZDA.

Razvejana tematika romana je urejena po kronologiji dogajanja. Roman je tako obsežna freska vojnih let v Sloveniji v ravneh dokumentarnega, psihološko analitičnega ter ideološko prepoznavnega avtorjevega miselnega izhodišča, ki kaže avtorjevo odločanje med ideologijo in življenjsko logiko. Ta nihanja se posebej kažejo v razmerju med preprosto črno-belo podobo sveta in umetniško prepričljivostjo dejanj literarnih oseb. Mauser je literarnim osebam v romanu namenil težke in zapletene poti. Njihovi značaji se lomijo, padajo, se očiščujejo v trpljenju in razmišljanju, se odpovedujejo sami sebi in se bližajo dobremu pa spet bežijo proč, dokler se na koncu poti ne najdejo in tudi dobrota in ljubezen zmagata ob veri, ki je vseskozi temeljna vsebina pisateljeve življenjske resnice.

Roman Ljudje pod bičem je pripoved o generaciji in času, ko se vse ruši v zgodovinski prelomnici, vsak posebej pa se na nasprotujoče si načine rešuje in se bori

za preživetje. Ideal Mauserjevega romana je človekova individualna svoboda in verovanje, delo in povezanost z zemljo. Pripoved pa tudi z veliko pozornostjo opazuje rast zlega v človeku, saj se s posebno intenziteto ukvarja s kreacijo negativnih oseb. Mauser pri tem ob realističnem pripovedovanju pogosto razširi svoje z domala naturalistično deskripcijo, vgrajeno v dolge prizore mučenja, zasliševanja, policijskega pritiska, ki deluje s svojo duševno in fizično močjo; izraziti so tudi prizori jetniškega življenja v taboriških ter opisi bolezenskih stanj in umiranja.

#### Politične delitve Slovencev

Razgibana romaneskna pripoved daje posebno mesto ženski glavni literarni osebi, s katero je povezan prikaz dvojnega socialnega in moralnega življenjskega principa. Učiteljica Silva izpričuje povezanost z meščanskim življenjem (ki je predmet avtorjeve moralne obsodbe, saj meščansko življenje ne vrednoti dela, narave in vere kot najvišjih vrednot) in se šele postopoma odpira svetu učiteljevih idealov, predvsem naravnim zakonitostim življenja, ki lahko domujejo zgolj v preprostosti in v zaupanju v višje principe krščanske etike.

Učiteljica Silva je v klasičnem realistično-psihološkem pogledu uspešna realizacija centralne romaneskne junakinje. Lok njenega intimnega duhovnega in čustvenega življenja je idealno uravnotežen med dobrim in zlim, med dvema principoma, ki ju aktualizirata življenjski stališči in usodi obeh njenih moških, učitelja in trgovca, človeka izdelanih principov in trdnih moralnih idealov na eni strani in premetenega prilagodljivca in preračunljivega moralnega slabiča

Blaža Bregarja. Ob ženski glavni osebi se v romanu zgosti tudi vsa čustvena vsebina pripovedi, kljub na videz prevladujoči zgo-dovinsko-politični problematiki. V scenski podobi vojne, predstavitev politične delitve Slovencev, analize osvobodilnega gibanja in komunistične prevlade v njem ter nastanka vaških straž in domobranstva, na koncu pa tudi ob podobah posledic vojnega razpleta na vseh bojujočih straneh, se zdi zgodba obeh učiteljev več kot zgolj povezovalni mehanizem romana.

Roman loči dve plasti pripovedovanja; med prepletajočim se gradivom po kvaliteti umetniške kreacije močno izstopa plast ljubezenske zgodbe, kateri so namenjeni estetsko najuspešnejši deli teksta. Res je, da obe glavni osebi nosita skupaj s svojo usodo tudi del družbenega dogajanja, saj doživljata tudi zgodbe, povezane z dokumentarnim delom (plastjo) romana (na primer: taborišče, zapor, ponižanje in preganjanje), vendarle s pripovednega vidika ozadje dopolnjuje tudi njuno intimno zgodbo, rast njune medsebojne povezanosti in zvestobe, njune osebne trdnosti na eni strani in razumevanja na drugi, v skupnem seštevku pa vzpon človečnosti in ljubezni. Karl Mauser je v svojem najglobljem bistvu sicer idealistični ustvarjalec, hkrati pa njegovo pripovedno delo izpričuje primerno odmerjenost, s katero se idealizacija vključuje v njegov pripovedni princip, ki bi ga lahko poimenovali poetični realizem. Pridušena ostrina Mauserjeve obtožbe političnih dogodkov v drugi svetovni vojni in po njej je ovita v vzvišeno podobo ljubezenske zgodbe, ki pripoved obvaruje izrecnega angažiranja in idejne ožine.

Nad. na 4. str.

# Grb naj pove, kdo smo

**Na več vprašanj naših bralcev o pomenu novega slovenskega grba objavljamo razlago njegovega ustvarjalca MARKA POGAČNIKA, kot je bila priobčena v Delu, 11. junija t.l.**

Mislím, da izum novega slovenskega grba prvenstveno ni oblikovalska naloga. Gre predvsem za prepoznavanje prave identitete slovenskega krajinskega in kulturnega prostora in za vprašanje, s katerimi simboli se to bistvo lahko najbolj jasno izrazi. Z identiteto dežele je tako, kot s človekovim jazom: Če je ta poznan in jasno izražen, vemo, s kom se pogovarjamo, kaj je prav in kaj ni prav. Če pa je identiteta nejasna in neizrečena, visimo v megli in nimamo oprijemljivih točk, da bi se lahko odločili, kako komunicirati in kako odločati. V težkih in neprijaznih okoliščinah, skozi katere v tem času teče proces slovenskega osamosvajanja, si pač ne bi smeli privoščiti, da bi znamenje identitete, kakršen je je grb, ostalo neizrečeno.

Prepričan sem, da pomeni obris Triglava z dvojno valovnico pravi prepoznalni znak slovenske identitete. Razumem ga najprej kot znamenje povezanosti s slovenskim krajinskim prostorom med Alpami in Jadranskim morjem. Povezanost z domačo zemljo namreč označuje tisti vidik slovenskega bitja, ki sega najdlje v globine časa. V zadnjem tisočletju so slovenstvo pestile mnoge težave in odtujevanja, a tega najbolj prizemljškega in življenjskega vidika niso mogle izbrisati. Še zmerom smo tukaj in živi smo. Povezanost z domačim krajinskim prostorom ima zato najgloblje korenine v zavesti posameznega človeka, kar pomeni, da nosi v sebi potencial, da nagovori in aktivira občutek identitete v srcu vsakega človeka slovenske skupnosti.

Sam obris Triglava pa tudi ne bi mogel označiti celovite identitete našega krajinskega prostora, ker je zanj bistven dialog med gorskim svetom na severu in na zahodu ter morskó gladino na jugu in ravnino nekdanjega Panonskega morja na

vzhodu. Ta krajinski dogovor med navpičnim svetom gora in vodoravnim svetom ravnine oziroma morske gladine je temeljna karakteristika slovenske dežele, zaradi nje se lahko imenujemo za eno pomembnejšim križišč in stičišč. Triglav sam zase je res narodni simbol, toda če bi se zane-marila valovnica, bi se v grbu zamolčala tretjina slovenskih dežel.

## Univerzalno znamenje

Še več. Simbol gore z vodno gladino ob vznožju ni samo krajinsko, ampak tudi univerzalno znamenje. Pomeni namreč osnovno ravnotežje znotraj človeškega bitja, ravnotežje med moškim in ženskim principom. Navpična narava gore označuje voljo in moč moške razsežnosti v človeku, horizontalna in mehka narava vodne gladine pa je simbol ženske sile, ki zaobjema življenje in vodijo skozi procese rasti in preobrazb. Vsi smo žene ali možje ter nosimo v sebi tako ustvarjalne kot življenjske sile. Ravnotežje med ženskim in moškim principom nagovarja samo bistvo človečnosti. Zato je blizu vsakemu človeku, ne glede iz katerega kulturnega kroga prihaja. Kot nadaljnji primer navedem znamenje Yin/Yang iz kitajskega sveta. V prastari knjigi I Čing se prav simbol strme gore z jezersko gladino ob vznožju pojavlja kot simbol omenjenega ravnotežja.

Ta vidik je pomemben, ker nam ne gre le za povezanost z domačo zemljo, ampak je prav v tem trenutku treba slovensko identiteto odpreti tudi širokemu svetu in jo uglasiti z duhom časa. Ta pa je očitno vedno bolj usmerjen k uvajanju ravnotežja na ravni ekologije, medčloveških odnosov ter osebne rasti. Ravnotežje med triglavó goro ter dvojno valovnico na slovenskem grbu označuje težnjo k ravnovesju med nasprotji in s tem simbolizira voljo in odločitev Slovenije, da sodeluje med

ustvarjalnostjo človeka in življenjem narave, med ekonomijo in ekologijo, ter dinamiko rasti in mirom bivanja.

## Dve od treh

Nastane vprašanje, kako to, da govorim o ravnotežju pri grbu, ki ga slovenski javnosti predlagam, saj je tudi stari grb vseboval tako Triglav kot tri valovnice. Kot likovni umetnik moram iz svojih izkušenj povedati, da način, kako je neka risba ali figura oblikovana, odloča o tem, kakšno je njeno sporočilo. Pri tem so odločilne konceptualne, geometrijske in številčne osnove, iz katerih delo nastane. O konceptualnih odnosih med goro in valovnico sem že pripovedoval. Pri starem grbu ti dve med seboj nista povezani, zato tudi ne stopata v medsebojno razmerje. Pri novem grbu pa se gora ob vznožju prelíje v ravnino — valovnico. Polarnost ter hkratna skladnost obeh sta zagotovljeni tako, da je Triglav konstruiran na podlagi petih enakokratnih trikotnikov, obe valov-



nici pa na podlagi 4 krat 5 krogov. Tudi številčno razmerje je spremenjeno. Namesto treh valovnic sta zgolj dve. Sodo število 2 pri valovnicah pomeni dejanski pol lihemu število 3 pri liku Triglava.

Čeprav sta si podobna, je predlagani grb tudi v gornjem delu bistveno drugačen od starega. Rdeča peterokraka zvezda je prej s svojo centralno lego v grbovnem polju obvladovala znamenje gore ter vodne gladine, kot da obvladuje tako deželo kot človeško bitje. V razmahu pluralistične zasnovane Slovenije, zvezda ne more biti več ena sama. Ne morem pa si predstavljati Triglava brez zvezdnatega neba. Zvezdnato nebo nad goro z jezerom je namreč simbol še enega, prvemu nadrejenega ravnotežja: ravnotežja med kozmičnimi ter zemeljskimi razsežnostmi bivanja oziroma med duhovno in življenjsko ravnijo.

## Zvezde Celjskih

Eni govorimo o božanskih, drugi o etičnih ali filozofskih principih, ki vodijo naše bivanje in dejanje. Brez njih bi bili izgubljeni med tisočeriimi pojavi prostora in časa. Če bi se jim pri oblikovanju naše skupnostne identitete odrekli in jih zamolčali, bi se tudi iz širše evropske identitete izključili, saj je ta nedvomno zrasla iz duhovne in etične krščanske tradicije.

Iz teh razlogov predlagam, da rdečo peterokrako zamenjajo tri zlate šesterokrake zvezde z grba Celjskih grofov. Zvezde Celjskih so postavljene v trikotniku, to pa ustreza dinamičnemu principu pluralizma: trikotnik omogoča pluralistična gibanja. Poleg tega zvezde z grba grofov Celjskih simbolizirajo vključevanje slovenskega impulza v tokove evropske zgodovine. Ob vzponu družine Žovneških — kasnejših Celjskih — smo bili morda najbliže srčki Evrope, saj se je ta v 15. stoletju enakovredno s Habsburžani kosala za prestol Rimskoneškega cesarstva. Vzpon Celjanov v evropsko zgodovino je lahko simbol za podobno težnjo Republike Slovenije, da svojo usodo poveže z usodo Evropske skupnosti.

Pri tem moramo poudariti, da tri zlate šesterokrake zvezde na modrem ozadju ne pomenijo grba mesta Celja, ampak so bile verjetno prevzete iz groba takrat že izumrlih Celjskih grofov. Izvirni grb ima štiri polja, pri katerih se navzkriž izmenjujejo po tri zvezde ter vodoravni tramiči. Tudi ne gre pri zvezdah Celjskih grofov za bolj poznano obliko šesterokrake

zvezde, ki velja za simbol židovstva, namreč za Davidovo zvezdo. Ta je sestavljena iz dveh med seboj prekrizanih trikotnikov. Zvezde Celjskih pa so sestavljene iz šestih radialno razmeščenih zlatih žarkov.

## Plečnikova intuicija

Povezava med Triglavom ter šesterokrakimi zvezdami se morda zdi umetna iznajdba. Vsak element posebej je zakonit in v tradiciji; Triglav je z narodnostnim prebujenjem v prejšnjem stoletju postal simbol naše nacionalne zavesti. Tri šesterokrake zvezde z grba Celjskih pa predstavljajo našo zgodovinsko izročilo. Vprašanje je, če je mogoča kakšna tradicionalna povezava med tema dvema elementoma. Vezni člen med njima sem našel pri mojstru Jožetu Plečniku, na plašču njegovega Marijinega stebra pred župno cerkvijo na Bledu. Arhitekt Plečnik ga je postavil leta 1934. Na hrbtu Marijinega plašča je dal izklesati grb kraljevine Jugoslavije. Le njegovi skriti legi se imamo zahvaliti, da je prestal povojno brisanje znamenj kraljevine.

V okrilju kraljevega orla se vrstijo grbi Srbov, Slovencev in Hrvatov. Prvi in zadnji imata uradne oblike. Slovenski grb pa ne vsebuje kvazilirskega polmesca s tremi zvezdami, kot je bilo uradno določeno. Namesto tega je Plečnik oblikoval povsem drugačen slovenski grb. Sedem let pred odločitvijo Osvobodilne fronte, da za nacionalni simbol razglasi Triglav, je že uvrstil Triglav na grb Slovenije. Nad srednjim vrhom je dal vklesati šesterokrako zvezo. Kot vem, se tak grb v povezavi s predvojno Jugoslavijo nikjer ne omenja. Domnevam lahko, da je izraz umetnikove intuicije ter globokega vpogleda v bit lastne dežele.

## Prešernova vizija

Drugi tak namig, ki kaže v smeri predlaganega grba, sem odkril pri Francetu Prešernu. Ko sem iskal pravi grb in se poglabljaj, sem doživljal prav posebno povezavo med bitjem Slovenije ter likom Bogomile iz Krsta pri Savici. Mislím, da je Prešeren dogajanje pesnitve postavil v čas pokristjanjevanja Slovencev, ker se je takrat oblikovala identiteta naroda, kakršna odločilno vpliva še na naš čas. Tudi pesnikova doba je bila odločilna pri oblikovanju naše novodobne identitete; ta se začne z narodnostnim prebujenjem. Krst pri Savici ti dve za naš narodnostni jaz odločilni dobi združuje v pesnikovi viziji. Ta vizija pa se začne z uvodno sliko, ki v treh verzih zariše bistvo grba, kakršnega predlagam. Ta se v verzih od tri do pet predstavi kot arhetipska slika, znotraj katere se usodno dogajanje Krsta odvija. Naj spomnim na prve verze Krsta in podčrtam omenjene verze, v katerih odsevajo konture predlaganega grba: zlasti žarki šesterokrakih zvezd zgoraj (tudi sonce je zvezda!), Triglav v sredini in dvojna vodna valovnica spodaj:

*Mož in oblakov vojsko je obojno  
končala temna noč, kar svetla zarja  
zlasti z rumenimi žarki glavo trojno  
bohinjsko jezero stoji pokojno,  
sledu ni več zunanega viharja.*

Naj povzamem, da je predlagani grb z obrisom Triglava in dvojno valovnico utemeljen kot znamenje slovenskega krajinskega prostora. S pomočjo treh zvezd z grba grofov Celjskih je utemeljen v naši evropsko naravnani zgodovinski tradiciji. Na koncu sem opisal, kako je celotna podoba predlaganega grba utemeljena v vizijah dveh vodilnih slovenskih umetnikov, Franceta Prešerna in Jožeta Plečnika, ki sta slovenstvo po eni strani najgloblje izrazila, po drugi strani pa najbolj približala Evropi in svetu. V elaboratu, ki sem ga predložil skupščini Slovenije ob natečaju za novi slovenski grb, sem razložil še ezoterična ozadja posameznih elementov grba ter njihove radiestazijske karakteristike. Te kvalitete tradicionalni grbi praviloma imajo, da bi bili lahko dovolj sporočilni in prodorni. Grb naroda ali dežele je namreč znamenje identitete, in ne običajni „zaščitni znak“.

## Slovenski sodobni roman

Nad. s 3. str.

### Ista snov na obeh straneh

Roman Franka Bükviča *Vojna in revolucija* že z naslovom napoveduje osredotočenje pripovednega gradiva, v katerem se okoli osi družinske kronike širijo plasti vojnih dogodkov. Rodbina, katere člani so protagonisti dogajanja v romanu, je v sebi razcepljena po politični in moralni usmeritvi in s tem tudi usmerjena kot dramatično motivacijsko gibaló romana. Bükviča močnejše privlači dinamizem nenavadnih psiholoških značajev, tudi skrivnostnih, zlih, uničevalnih in maščevalnih ljudi, ter nenačnih, brutalnih dejanj, ki prizadenejo slabotno izpostavljene usode. Kljub zgoščeni realistični predstavitni snovi in centralnih oseb, je za Bükvičev roman značilna posebnost, ki izpričuje pripovedovalčevo težnjo po intenzificiranju celostnega občutka vojne tragedije za slovenski narod. Dimenzijo celostnega dogajanja v romanu predstavlja lociranje prizorov v izmišljen geografski prostor z reko ločnico v sredini. Politične in ideološke ločitve, ki jih vojno dogajanje izkoristi za obračun med preprostimi ljudmi, ki živijo največ iz svojih intimnih bolečin, razočaranj ali želja, v tem imaginarnem geografskem prostoru dobijo usodnejšo, širšo vlogo, ki predstavlja odsev svetovnega dogajanja v katerem je slovenski narod le orodje v rokah nevi-

dnih, pomembnejših silnic.

Tudi Bükvičevi literarni junaki se iščejo, odločajo o sebi in drugih, se spreminjajo in očiščujejo. Njihova usoda pa ni odvisna od notranjega razvoja njihovih človeških lastnosti, temveč jih (v nasprotju z Mauserjevimi junaki in njihovimi usodami) zadene skorajda praviloma usodni slučaj, ki sveta ne prepozna kot dvojnost ubranega in zlega, temveč kot izraz nepredvidljivih zakonitosti politike ter človekove duševne zmednosti in njegovih nagonov. Gostoto Bükvičeve pripovedi dopolnjuje predvsem sugestivna moč deskripcije. Natančni opisi pogosto obremenjujejo preglednost dogajanja, natančno izrisani tragični dogodki pa pripovedi dajejo potrebno dogajalno intenziteto. Opisi množičnih scen s tragičnimi dogodki so posebnost Bükvičevega romana in kažejo posebno avtorjevo sposobnost pri obvladovanju velikih scenskih prizorov, ki so v romanu najboljši.

Izbrani štirje romani slovenskih zdomskih romanopiscev naj ilustrirajo dejstvo, da se je najpogostejša pripovedovana in tudi romaneskna snov v času po drugi svetovni vojni še desetletja po njej gibala v osrčju vojnega dogajanja ali vsaj v njegovi bližini. V tem pogledu sta si slovenska matična in nematična pripovedna proza zelo blizu, ne glede na različno vsebinsko razsežnost snovi pričujočih romanov.

Konec

# NOVICE IZ SLOVENIJE



# SLOVENC V ARGENTINI

SLOMŠKOV

DOM

## Osebne novice

**Rojstvi:** V sredo, 21. avgusta se je v Castelarju rodila **Veronika Papež**, hčerka Francija in ge. Lučke roj. Rant

V Tucumanu se je v družini Danijela Ferjančiča in ge. Milke roj. Poberžnik rodila hčerka, ki bo pri krstu dobila ime **Katarina**.

**Srečnim staršem naše čestitke!**

**Krsta:** Krščen je bil v Adrogeju **Aleksander Andrej Hostnik**, sin Tomaža in ge. Marjetke roj. Stariha. Botrovala sta Igancij Hostnik in Andrejka Stariha. Krstil je župnik Marjan Bečan.

Dne 24. avgusta pa je bil krščen v slovenski cerkvi Marije Pomagaj **Viljem Žnidaršič**, sin Vilija in ge. Klavdije roj. Bilaus. Botrovala sta Janko Žnidaršič in Vanina Bilaus. Krstitelj pa je bil župnik Marjan Bečan.

**Srečnim staršem iskrene čestitke!**

**Smrt:** V Monte Chingolo je 19. avgusta umrl **Jože Senica**. Naj v miru počiva!

## SLOVENSKI DOM SAN MARTIN

### Liga mati-žena

15. avgusta je imela sanmartinska Liga mati-žena svoj veliki sestanek. Povabila je v svojo sredo prof. Tineta Vivoda, da bi zbranim članicam in prijateljcem sanmartinske srenje povedal, kako je bilo v Ljubljani za časa kongresa. Kot argentinski delegat se ga je, kot znano, udeležil in poleg svobode doživel tudi vojni napad. Veliko zanimivega je povedal skoraj stotim Sanmartinčanom, ki so ga zvesto poslušali in tudi kaj vprašali. Na videokaseti je tudi pokazal svečanost razobešanja nove zastave, napad in vojsko, in še in še.

Zahavalujemo se mu za vso prijaznost, pa tudi našim ljudem, da so si odtrgali delovni čas in se v tako velikem številu udeležili sestanka.

Prihodnji sestanek Lige bo v četrtek 19. 9. ob 18.30 uri.

## ROŽMANOV DOM

### XXIII. redni letni občni zbor

Zaradi napredvidenih tehničnih ovir se je ta občni zbor vršil šele 18. avgusta 1991 v Rožmanovem domu za poslovno dobo od 1. 3. 1990 do 28. 2. 1991.

Predsednik Čarman Peter je pričel in vodil občni zbor, ki ga je začel z molitvijo, se spomnil umrlih članov, pozdravil navzoče in prešel na poročila odbornikov.

Tajnik Jože Žerovnik je poročal o delovanju te ustanove. V tej dobi so umrli štirje člani: Baraga Aleksandra, Dimnik Janko, Černič Martina in Prelog Miloš. Zahvalil se je dr. A. Starcu in župniku Bidovcu za versko oskrbo v tem domu.

Blagajnik lic. Ivan Korošec je podal blagajniško poročilo. Zahvalil se je vsem darovalcem za pomoč, posebno onim iz Kanade in ZDA, da se lahko s to pomočjo vzdržuje stavba, pomaga stanovalcem in da se naredijo razna zboljšanja v domu.

Predsednik Čarman je poročal o delih, ki so bila izvršena v teku poslovne dobe v domu: nakup nove črpalke za vodo, dva

### XXI. mladinski dan

je bil v nedeljo, 11. avgusta ob veliki udeležbi mladine iz Velikega Buenos Airesa. Po pozdravnih besedah predsednika krajevnega odseka Marka Selana sta na drogu zaplapolali argentinska in naša stara slovenska zastava ob zvokih argentinske in nove slovenske himne. Sledila je sveta maša, ki jo je daroval gost iz Slovenije kaplan Tone Gnidovec ob asistenci domačega dušnega pastirja Jožeta Škerbca. Mašno daritev je spremljalo izredno ubrano in lepo petje mladinskega zbora, ki ga je pripravila inž. Rezka Snoj. Želeti bi bilo, da bi večkrat s svojim petjem sodelovali pri slovenski sveti maši. Ob koncu daritve je T. Gnidovec poklonil madini Slomškovega doma novo zastavo mlade slovenske države, pod katero je slovenska vojska odbijala napade sovražnika na našo domovino, za katero so naši slovenski vojaki tudi umirali. Zastavo sta sprejela ob navdušenem aplavzu vseh navzočih predsednica in predsednik odsekov Nancy Selan in Marko Selan ter jo nato namestila na drogu.

Po maši so se pričele tekme v odbojki, ki so se nato nadaljevale do večera. V napeti borbi med odseki je zmago odnesel pri dekletih krožek iz San Martina, pri fantih pa odsek iz Slomškovega doma. Pri kulturnem programu, ki se je pričel v večernih urah je bil na programu najprej pozdrav predsednice odseka SDO Nancy Selan in predsednik Zveznega odbora SFZ Štefana Godca, nato je napovedovalec Tone Rode uvedel program plesnih in telovadnih vaj, ki sta jih pripravili Sonja Tomazin in Gabrijela Malovrh. Zelo razgibana spremna glasba je bila lep uvod v večerno zabavo s plesom ob zvokih orkestra Wundertone.

termotanka za 200 litrov, pleskanje štirih sob ter vsa potrebna popravila same stavbe. V bodoče je predvideno, da se kupi dvigalo, ki je nujno potrebno.

Po teh poročilih je bila dana razrešnica odboru.

Volitve: V soglasju z zborovalci je bil potrjen sedanji odbor, le izpraznjeno odborniško mesto je zasedel Marjan Jeriha.

Slučajnosti: Nova letna članarina znaša ★ 50.000, a upokojenci plačajo le polovico t. j. ★ 25.000. Ponovno je pooblaščen zavetištnik Tone Šuštersič, da lahko pobira članarino in dobrodelne prispevke.

Sprejet je bil predlog, da je Tone Šuštersič pooblaščenec odbora za Rožmanov dom.

Lic. Ivan Korošec je izročil-daroval Rožmanovem domu slovensko zastavo, ki jo je prinesel iz Slovenije.

Predsednik Čarman se je ob zaključku občnega zbora zahvalil odbornikom, članom, dobrotnikom, vsemu osebju, ki prostovoljno pomaga pri vseh prireditvah Rožmanovega doma, Zvezi žena-mati in njenemu odseku iz San Justa.

Izrazil je željo, da bi tudi v bodoče vsi sodelovali in podprli to potrebno socialno ustanovo, nakar je zaključil zbor ob 12.

Slovenije in Neodvisnosti - Konfederacije novih sindikatov Slovenije. Slovenski sindikalisti so se zahvalili za podporo v času vojne, nakar so se dogovarjali o nadaljnji strokovni in drugi pomoči.

**GRADEC, Avstrija** — Šestindvajset enologov je ocenilo skoraj 1350 vinskih vzorcev, poslanih na Vinsko razstavo v Ljubljano. Kot neprimerne so izločili 25 vin, šest so proglasili za šampione, 98. so dodelili velike zlate, 336. zlate, 616. pa srebrne medalje. Slovenska vina so dobila 249 medalj.

**LJUBLJANA** — Novi zakonski osnutek o igralnicah prinaša nekatere novosti. Vse igre na srečo bodo pod kontrolo Loterije Slovenije, vendar pa jih bo lahko dala v koncesijo. V igralnice bodo smeli tudi Slovenci (dosedaj le tuji državljani), ves dobiček pa bo namenjen razvoju turizma. Ne bo dovoljeno igrati na srečo iz drugih republik (kot npr. italijanski Loto).

**KOPER** — Izvir Rižane oskrbuje slovensko obalo s pitno vodo, zato so raziskali njegovo zaledje. Ugotovili so, da je za njegovo ekološko zaščito potrebno uvesti meje varstvenih pasov. Tako so v štirih pasovih popisali 720 odlagališč odpadkov in 426 gnojnic ali gnojnih jam, ki predstavljajo 7 hektarjev površine in 37 tisoč kub. metrov smeti.

**LJUBLJANA** — Emona je podjetje, ki odkupuje gozdne sadeže in povrtnino in ima štiri odkupne postaje v Srbiji. Torej: izgubila jih bo, in samo v zgradbah in opremi to pomeni 2,5 milijona dolarjev. Pravijo pa, da s posrbenimi podjetji tudi ne bodo šli, saj nimajo zvez, da bi sami prodajali v tujino. Sicer pa upajo, da se bodo našli pametni ljudje, s katerimi se bo dalo skleniti pametno pogodbo, po kateri bi v določenih rokih izplačali objekte in opremo.

**LJUBLJANA** — V Pivovarni Laško so imeli do konca julija približno 12 odstotkov večjo prodajo kot lansko leto, proizvodnjo pa 15 odstotkov večjo.

## + Dušan Svetlič

Dušan Svetlič, arhitekt, slikar, publicist, filatelist, društveni delavec je umrl 23. maja 1991 v Milwaukee, ZDA. Rodil se je 28. oktobra 1904 v Trstu. Družina se je preselila v Jugoslavijo, kjer je po Tehnični visoki šoli zaključil tehnične študije pri arh. Jožetu Plečniku. Zaposlen je bil vse do odhoda v emigracijo pri ljubljanski mestni občini.

Med vojno je bil močno zaposlen v obveščevalni službi za londonsko vlado. Kot vodja Mihajlovičeve Narodne legije je bil stalno v smrtni nevarnosti.

V ZDA je z družino pripotoval 27. januarja 1950. Sodeloval je kot ilustrator pri Ave Maria (Lemont), pri Minnesotkem zvonu in društvu Triglav. V glavnem pa je Dušana vodila misel sokolstva kot telesno-vzgojna in narodno-obrambna organizacija. Od 1965 pa vse do smrti je vodil in urejal Sokolski vestnik, glasilo Predsedništva jugoslovanskega Sokola v svobodnem svetu.

Kot velik Slovenec in odličen demokrat je pokojnik še doživel zmago demokracije v Sloveniji. Manj pa je bil navdušen nad usodo Jugoslavije. V tej državi je videl varnost za Slovence, tako močno prizadete po okupaciji dela slovenske zemlje leta 1918.

Užaloščeni soprogi Mileni in ostalim sorodnikom naše sožalje.

Prijatelj - Sokol

**GRADEŽ, Italija** — Na Ekipnem mednarodnem tekmovanju v kombinaciji standardnih in latinskoameriških plesov se je slovenska ekipa uvrstila na 4. mesto. Prva mesto so zasedli plesalci Italije, Velike Britanije in Nemčije. Zanimivost pa je bila v tem, da so slovenski plesalci bili predstavljeni s slovensko zastavo. V tem športu Jugoslavijo predstavlja Zveza plesnih organizacij Slovenije, zato ni bilo večjega napora, da so prepričali organizatorje, da spada na čelo ekipe — poleg jugoslovanske — tudi slovenska zastava.

**MEDVODE** — Zbiljsko jezero je od Ljubljane kakih 15 km stran, zato so ga včasih radi obiskovali. Zadnje čase pa je jezero bolno in zanemarjeno, zato so se mlajši Zbiljčani odločili, da prenovijo vse: jezero bodo v treh mesecih sanirali, potem bodo uredili obrežje, za zdaj pa so popravili bife in odprli čolnarno.

**TOLMIN** — Metlaflex proizvaja drobne komponentne za belo tehniko (gospodinjski stroji). Zdaj postavlja novo opremo za avtomatizirano proizvodnjo, pa iščejo novih delavcev, ki jih v domačem mestu primanjkuje. Tudi v občini ni dosti navdušenja, zato jih morajo iskati drugod po Sloveniji in celo na Hrvaškem.

**BOVEC** — Kljub premirju vojna še vedno povzroča škodo v turizmu. V tem mestu so mnoge skupine odpovedale svoje letovanje, ker so v njihovih televizijskih ali časnikarskih poročilih v Sloveniji še vedno hudi boji. V resnici pa gre za minimalno zamenjavo črk; novice pišejo o Sloveniji, morale pa bi pisati o Slavoniji.

**LJUBLJANA** — Dva rešilna avtomobila Mercedes Benz z vso opremo je dobil Univerzitetni klinični center od bavarske vlade, kot pomoč Sloveniji zaradi vojaške agresije.

**LJUBLJANA** — Kljub težavnim razmeram v Sloveniji so na Viba filmu uspešno končali nov kratki film. To je film o oblikovalcu Oskarju Kogoju, znanemu po delu Nature design. Avtor 38-minutnega filma, režiser, scenarist in kameraman je Slavko Bajt, glasbo je prispeval Anton Nanut, direktor pa je Ljubo Struna.

**MARIBOR** — Izdelava kopije kužnega znamenja je v zaključni fazi. Na Glavnem trgu so postavili podstake za kipe, šest ekipov svetnikov in Marijo pa bodo postavili konec septembra. Marijan Teržan, restavrator in vodja projekta, pravi, da bo novi spomenik naznančena kopija tistega, ki ga je leta 1743 postavil Josef Straub. Original bo na ogled v prostorih Pokrajinskega arhiva. približno 12 odstotkov večjo prodajo kot lansko leto, proizvodnjo pa 15 odstotkov večjo.

**LIPICA** — Lipiška kobilarna je v hudih ekonomskih škripcih, ker ne more preživeti svoje 230-glave črede. Pomanjkanje turistov v obeh hotelih in obiskovalcev kobilarne jih je tudi primorala, da so morali zmanjšati število osebja od 250 na 190. Kot rešitev so ponudili, naj bi republika prevzela stroške reje kakih 70 živali, za 50 vrhunskih konj bi sami skrbeli, ostale pa bi morali prodati, oddati v najem ali zakup in s tem čakati boljših časov.

**MARIBOR** — Učenje latinščine v osnovni šoli so začeli poskusno v Mariboru in Ptujju. Začenjajo jo z dvema oddelkoma, ki naj bi imela tudi nadaljevanje v kaki mariborski ali ptujski osemletki (srednji šoli).

**LJUBLJANA** — Italijanska sindikalna konferenca CISL je poslal v Ljubljano delegacijo, ki se je sestala s predstavniki Zveze svobodnih sindikatov

## MALI OGLASI

**Angleščina** - učni skupini od 7. do 9. let in od 9. do 12. let. Mila Hribar - Tel.: 651-5354

**METKA** - L. in F. Švigelj - Otroške obleke - Izbira in tovarniške cene - F. Alcorta 2754 - San Justo (Barrio San Nicolás) - Tel. 441-7496

**Snemamo na video kasete** - Poroke - Krste - Družinske jubileje - Tel: 767-5200

**Splošna pomoč** in nasveti o industrijski higieni in varnosti; Tel: 659-3574; **Viktor Fekonja**

### PSIHOANALIZA

**Psihoanalitični konzultorij**; lic. psih. Marko Mustar; Santa Fé 3228, 3º „M“ - Capital - Tel: 83-7347 in 71-3546.

### ELEKTRONIKA

Električni material za industrijo in dom. **Elektro Ader** - Franci Jarc. Av. Ader 3295 - Munro; Tel.: 766-8947 / 762-1947

**Varnostni elektronski sistemi (alarmi)** za hiše - tovarne - avtomobile.

**Inž. Janez M. Petkovšek**, Amianot 9969 - Tel.: 769-1791 - Loma Hermosa

Kadar se o računalnikih (kompjuterjih) govori, **inž. Janez Kocmur** vam poskrbi. Tel.: 651-7459 - Brandsen 2167 - San Justo.

### SERVIS

**Dolenc Lojze** - popravila barvne TV, video-kaset, radio snemalcev, kaset in audio - Cerviño 3942 - San Justo - Tel.: 651-2176.

### ZOBOZDRAVNIKI

**Viktor Leber** - splošna odontologija, implantes óseo-integrados; sredi in petek, od 14 do 18; Belgrano 3826 - 7. nadstr. „B“ - San Martin - Tel.: 755-1353.

### TURIZEM

Potovanja, skupinske ekscurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni **Marjeta Šenk** - Tel.: 762-2840.

**Turizem Bled** - Najugodnejše cene za polet z avionom in turizem po svetu - Tel. 628-9504

### ARHITEKTI

**Arhitektka Ana María Sovič** - Načrti in vodstvo novih zidanj, popravil, dekoracija in načrti za opremo - Rodríguez Peña 336, P. 6º ofic. 64. T. E. 45-2623 in 651-4206.

### ADVOKATI

**dr. Vital Ašič** - odvetnik - ponedeljek, sredi, petek od 17 do 19 - Don Bosco 168 - San Isidro - Tel.: 743-5985.

**dr. Franc Knave** - odvetnik - ponedeljek, torek, petek od 16 do 20 - Tucumán 1455 - 9. nadstr. „E“ - Capital - Tel.: 45-0320 in 46-7991

**dr. Mariano Radonič**, odvetnik, od ponedeljka do petka o 17 do 20 ure, Mar del Plata in okolica. Olavarría 2555, Mar del Plata (7600) Tel.: (023) 51-0180/0177

### SANITARNE NAPRAVE

**Sanitarne in plinske naprave** - privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov - **Andrej Marolt** - Avellaneda 216 - San Miguel - Tel.: 664-1656.

### ZA DOM

**Matija Debevec** - soboslikar. Barvam stanovanja, pohištvo. Peguy 1035 - (1708) Morón.

**REDECORA** - celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge - Bolívar 224 - Ramos Mejía - Tel.: 654-0352.

**Alpe Hogar** - **Stane Mehle** - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - (1826) Rem. de Escalada - Tel.: 248-4021.

**Garden Pools** - konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje - **Andrej Marolt** - Pte. Illia (Ruta 8) Nº 3113 - (1663) San Miguel - Tel.: 664-1656.

### GOSPODARSTVO

**Zavarovanja M. in H. Loboda** - Sarmiento 385 - 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - Tel.: 325-2127.

**Kreditna Zadruga SLOGA** - Bm. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

**Mutual SLOGA** - Bm. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

**SLOGA - PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava** - Monte 1851 - Uraduje od sredah od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

**SLOGA - PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna)** - H. Yrigoyen 2756 - Tel.: 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 ure (gdč. Julka Moder).

**SLOGA - PODRUŽNICA SAN MARTIN Slovenski dom** - Córdoba 129 - Tel.: 755-1266 - Uraduje ob četrtkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

**SLOGA - PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS - Hladnikov dom** - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 ure (ga. Marija Gorše).

Cena največ štirih vrstic \* 18.000,- za enkratno objavo, za vsak mesec - 4 številke - \* 55.000,-

## Zveza slovenskih mater in žena

praznuje 25 let delovanja

v soboto, 7. septembra 1991 ob 19. uri z zahvalno sv. mašo v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši; nato v obednici napitnica s srečolovom.



Vsi lepo vabljeni!

V soboto, 7. septembra, bo v Slovenskem domu v San Martinu ob 20.30 igra

## Triglavska roža

Uprizorili jo bodo otroci šole „dr. Gregorij Rožman“ s pomočjo starejših in pod vodstvom Maksa Borštnika.

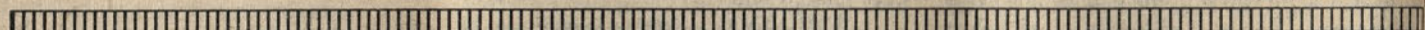
Vsi lepo vabljeni!

## Žrtve na Hrvaškem

Hrvaški minister za informacije je izjavil 22. avgusta, da je do tedaj na Hrvaškem umrlo 128 članov narodne vojske in bilo 370 ranjenih. Bilo je 70 mrtvih civilistov in 152 ranjenih. JLA je izgubila 9 vojakov in 19 ranjenih, srbski

teroristi na Hrvaškem pa so imeli 166 mrtvih in nekaj sto ranjenih

26. avgusta pa je v enem samem dnevu padlo skoraj sto žrtev v napadu jugoslovanskega vojnega letalstva na Slavonijo, kar pomeni, da ne gre več za interno teroristično srbsko upiranje, ampak že za napad jugoslovanske vojske na Hrvaško. Evropa je zagrozila, da bo v primeru nadaljevanja takega oboroženega napada takoj priznala samostojnost Slovenije in Hrvaške.



**VODORAVNO:** 1. Začaranje. 5. Prevozno sredstvo po progi. 9. Posreduje znanje. 12. Pritok Save v Kranju (4. sklon). 14. Svetopisemski očak. 16. Slovensko moško ime. 18. Odisejeva domovina. 20. Žitarica, ki služi tudi za hrano konjem. 21. Pokončna plošča, ki deli prostor. 22. Okras kravje glave. 24. Grem, da se bom vsedel. 26. Žensko ime. 28. Upanje, nada. 29. Dolenjsko mesto, znano po suhi robi. 31. Oblika osebnega zaimka. 32. Polaga. 34. Nedoločni zaimek. 35. Športna panoga. 36. Bolezen, ki otežkuje gibanje. 38. Reka, ki teče skozi Florenco. 40. Zmeraj. 41. Kovinasta priprava za odpiranje vrat. 43. Brezbožci. 45. Žensko ime. 47. Kaj te briga, kaj ti je...! 48. Tolče. 49. Krilata grška boginja, poosebljena mavrica.

**NAVPIČNO:** 1. Pamet. 2. Nasilni odvzem premoženja. 3. Predlog. 4. Upognjen. 6. Neresnica. 7. Prvi dve črki abecede. 8. Zaščen. 9. Nakit na uhljih. 10. Zgubljanje časa, ker nečesa manjka. 11. Poseduje. 13. Pripravi testo. 15. Grška boginja. 17. Kar pripada osebi. 19. Napor. 21. Brskal, navadno brez dovoljenja. 21. Glasbena veseloigra. 25. Pojé. 27. Motorno vozilo. 29. Prav nič ukrivljeni, 30. Ruskega vladarja. 33. Jasen, nezamegljen. 35. S tekočino napojen. 37. Zgrajen prehod čez reko. 39. Ponuja. 40. Osebni zaimek (3. sklon). 41. Umetniški izdelek iz kamna, lesa... 42. Vprašalnica. 44. Kazalni zaimek. 46. Igralna karta.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12				13		14		15		
	16				17			18		
19		20					21			
22	23			24		25		26		27
28			4					30		31
32		33			34				35	
	36				37		38	39		
40						41				42
43					44			45		46
47					48				49	

## OBVESTILA

**NEDELJA, 1. septembra:**  
V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 sv maša za raj. gen. Leona Rupnika in dr. Lovra Hacina.

**SOBOTA, 7. septembra:**  
Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

**Zveza slov. mater in žena** - 25 let delovanja. Slovenska hiša ob 19. uri.

**SOBOTA, 14. septembra:**  
Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

**NEDELJA, 15. septembra:**  
Obletnica Slomškovega doma.

**ČETRTEK, 19. septembra:**  
Sestanek Lige žena-mati v San Martinu ob 18.30.

**SOBOTA, 28. septembra:**  
Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

**MALIVILKO IN TISKARNA VILKO**  
sporočata, da delujeta obe telefonski številki: 362-7215 in 362-1346

## General LEON RUPNIK, dr. LOVRO HACIN

in sodelavci

Ob 45-letnici generalove smrti se jih bomo spomnili v nedeljo, 1. septembra, z mašo v slovenski cerkvi in z govorom pred spomenikom padlih domobrancev.

Vabijo bivši domobranci



V Torontu, Kanada, je 18. avgusta 1991 v 80. letu starosti umrl gospod

## Valentin Košir

Priporočamo ga v molitev.

Žalujoci: sestra: **Barbara Košir**, nečakinja: **Martina Košir** por. **Cochrane**, nečaki in nečakinje

Kanada, Slovenija, Brazilija; 22. avgusta 1991